

Założenia do aktualizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego w 2019 roku

I. DANE BAZOWE DO OPRACOWANIA PROGRAMU OCHRONY POWIETRZA

1. Aktualizacja Programu ochrony powietrza bazować będzie na danych w zakresie poziomu stężeń zanieczyszczeń za rok 2018.
2. Inwentaryzacja emisji zanieczyszczeń oparta zostanie na bazie emisji przygotowanej w ramach poprzedniej aktualizacji Programu ochrony powietrza, która zawiera dane dla roku bazowego 2015. Przygotowana baza objęła źródła powierzchniowe, liniowe oraz punktowe. Źródła powierzchniowe zinwentaryzowano w rozdzielczości 0,1 km x 0,1 km dla obszaru miast powyżej 50 tys. mieszkańców oraz 0,25 km x 0,25 km dla obszarów zabudowy i 0,5 km x 0,5 km dla pozostałych obszarów niezabudowanych. Inwentaryzacja objęła głównie indywidualne źródła spalania z sektora komunalno-bytowego oraz sektora usługowego, a także rolnictwo. Inwentaryzacja emisji zanieczyszczeń objęła następujące substancje: pył ogółem, pył PM10, pył PM2,5, sumarycznie ujęte wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA), benzo(a)piren, dwutlenek azotu, sumarycznie ujęte tlenki azotu, dwutlenek siarki, dwutlenek węgla, tlenek węgla, sumarycznie ujęte niemetanowe lotne związki organiczne (NMLZO), metan, amoniak, benzen, arsen, kadm, rtęć.
3. Baza emisji za rok 2015 zaktualizowana zostanie w zakresie źródeł punktowych o nowe źródła w oparciu o emitory ujęte w Wojewódzkiej Bazie Danych o Emisji (Baza Opłatowa). Źródła powierzchniowe zostaną zaktualizowane o nowe indywidualne źródła ogrzewania na podstawie danych pozyskanych z gmin województwa małopolskiego, a także o dane dotyczące wymienionych źródeł ogrzewania raportowane przez gminy. Ponadto, oszacowana zostanie liczba wymian, które zostały przeprowadzone przez mieszkańców we własnym zakresie.
4. W celu określenia wpływu poszczególnych źródeł emisji zanieczyszczeń na jakość powietrza przeprowadzone zostanie modelowanie rozprzestrzeniania zanieczyszczeń. Rozdzielczość modelowania dla obszaru województwa małopolskiego wyniesie co najmniej 0,5 km x 0,5 km dla obszarów zabudowanych, a dla obszarów niezabudowanych co najmniej 1 km x 1 km.

II. PROPONOWANE GŁÓWNE DZIAŁANIA DŁUGOTERMINOWE

1. Celem Programu ochrony powietrza będzie osiągnięcie w Małopolsce poziomów dopuszczalnych pyłu PM₁₀, pyłu PM_{2.5}, benzo(a)pirenu i dwutlenku azotu wyznaczonych w przepisach polskich i unijnych nie później niż do roku 2023. Przeprowadzona zostanie analiza w zakresie osiągnięcia ich w jak najkrótszym czasie zgodnie z Dyrektywą CAFE w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy.
2. Zgodnie z Krajowym Programem Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030) opracowanym przez Ministerstwo Środowiska oraz zaleceniami Najwyższej Izby Kontroli, celem działań naprawczych będzie nie tylko jak najszybsze osiągnięcie poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń, ale również poziomów stężeń pyłu PM₁₀ i PM_{2.5} rekomendowanych przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) w perspektywie do roku 2030. Poziomy te wynoszą 20 µg/m³ dla stężenia średniorocznego pyłu PM₁₀ i 10 µg/m³ dla stężenia średniorocznego pyłu PM_{2.5}.
3. Strategia poprawy jakości powietrza w Małopolsce będzie uwzględniała integrację z działaniami na rzecz ograniczenia zmian klimatu. W tym celu działania w obszarze transportu, a także likwidacja źródeł emisji pyłu i dwutlenku azotu będą uwzględniały wykorzystanie czystych źródeł wytwarzania ciepła, energii elektrycznej oraz czystych środków transportu, co doprowadzi do zmniejszenia emisji substancji powodujących efekt cieplarniany, takich jak dwutlenek węgla i sadza.
4. W zakresie emisji powierzchniowych pochodzących z indywidualnych źródeł ogrzewania, przeprowadzona zostanie analiza wariantów działań niezbędnych do wdrożenia, aby osiągnąć w Małopolsce poziomy PM₁₀ i PM_{2.5} zalecane przez WHO. Promowane będzie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz zwiększenie wykorzystania sieci ciepłowniczych i gazowych lub innych mniej emisyjnych źródeł. Działania w tym obszarze są niezbędną częścią strategii w perspektywie do roku 2030. W najnowszej ocenie Najwyższej Izby Kontroli, możliwość osiągnięcia w Polsce jakości powietrza zgodnej z zaleceniami WHO w odniesieniu do PM₁₀, PM_{2.5}, a przede wszystkim B(a)P nie znajduje potwierdzenia w aktualnie realizowanych i przewidywanych w przyszłości działaniach naprawczych. NIK wskazuje, że warunki takie zostaną stworzone tylko w przypadku zasadniczej zmiany w sposobie ogrzewania gospodarstw domowych, w szczególności poprzez odpowiednie ograniczenie możliwości stosowania paliw stałych w sektorze komunalno-bytowym oraz zwiększenie wykorzystania sieci ciepłowniczych i gazowych lub innych mniej emisyjnych źródeł ciepła.
5. Stworzony zostanie system sprawnego wdrażania strategii poprawy jakości powietrza na poziomie lokalnym. Skuteczność działań antysmogowych w dużej mierze zależy bowiem od aktywności gmin. Na poziomie lokalnym konieczna jest realizacja programów eliminacji niskosprawnych i nieekologicznych urządzeń na paliwa stałe

oraz zapewnienie wysokiej efektywności energetycznej budynków z uwzględnieniem czystego ogrzewania oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Wyznaczone zostaną działania dla gmin:

- Informowanie mieszkańców o wymaganiach uchwały antysmogowej;
 - Wsparcie i doradztwo dla mieszkańców, zwłaszcza tych dotkniętych ubóstwem energetycznym;
 - Powstanie stanowiska Ekodoradcy/Energetyka Gminnego w każdej gminie. Doświadczenia Ekodoradców w ramach projektu zintegrowanego LIFE zostaną rozszerzone na pozostałe gminy w Małopolsce;
 - Wdrażanie programu „StopSmog” oraz pomoc mieszkańcom przy wypełnianiu wniosków do programu „Czyste Powietrze”;
 - Prowadzenie kontroli przestrzegania uchwały antysmogowej i zakazu spalania odpadów. Gminy będą miały obowiązek przeprowadzania kontroli w co najmniej 10% budynków opalanych paliwami stałymi rocznie.
6. W obszarze transportu zaproponowane zostanie utworzenie *strefy czystego transportu* na terenie Krakowa. Obszar, który będzie objęty strefą, powinien zostać określony w sposób adekwatny do poziomu zanieczyszczenia, tak, by zastosowane działanie realnie wpłynęło na jakość powietrza.
7. W sektorze przemysłu wprowadzony zostanie obowiązek przekazywania przez starostów do Urzędu Marszałkowskiego informacji w zakresie wydawanych pozwoleń na emisję zanieczyszczeń. Informacje te publikowane będą na stronie internetowej powietrze.malopolska.pl. Ponadto, zakłady przemysłowe będą zobowiązane do przekazywania informacji dotyczących awarii lub planowanych zdarzeń, których skutkiem jest zwiększona emisja zanieczyszczeń do powietrza. Informacja w tym zakresie również będzie publikowana na stronie internetowej powietrze.malopolska.pl do wiadomości mieszkańców.

III. WARUNKI WDRAŻANIA DZIAŁAŃ KRÓTKOTERMINOWYCH

1. Poziomy informowania o epizodach smogowych zostaną obniżone do wartości, które bardziej realnie odnoszą się do zagrożenia dla zdrowia mieszkańców, zgodnie z poniższym:
 - dla 1 stopnia zagrożenia **50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ pyłu PM 10 (bez zmian)**;
 - dla 2 stopnia zagrożenia do **80 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ pyłu PM 10 (wcześniej 150 $\mu\text{g}/\text{m}^3$)**;
 - dla 3 stopnia zagrożenia do **100 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ pyłu PM 10 (wcześniej 300 $\mu\text{g}/\text{m}^3$)**;
2. W zakresie działań krótkoterminowych zaproponowana zostanie zmiana procedury, według której dokonuje się wprowadzenia stopni zagrożenia. Nowa procedura zakłada wykorzystanie 12-godzinnej średniej kroczącej dla pyłu PM10. Aby ogłosić dany stopień zagrożenia to:
 - jeżeli w strefie jest jedna stacja przekroczenie będzie musiało wystąpić na tej stacji,
 - jeżeli w strefie są dwie stacje przekroczenie będzie musiało wystąpić na obu stacjach,
 - gdy stacji w strefie jest więcej – przekroczenie będzie musiało wystąpić na połowie z nich.

Odwoływanie wprowadzenia stopni zagrożenia: jeżeli na żadnej ze stacji danej strefy nie będzie przekroczenia określonej wartości, stopień zagrożenia będzie odwoływany.

3. Działania wdrażane w przypadku 2 i 3 stopnia zagrożenia zostaną rozszerzone o wprowadzenie czasowego zakazu eksploatacji kominków oraz innych źródeł na paliwa stałe, w przypadku, gdy budynek posiada inny sposób ogrzewania.

IV. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Przygotowanie aktualizacji Programu ochrony powietrza uwzględnia szerokie konsultacje społeczne i udział w przygotowaniu strategii ze strony organizacji pozarządowych, ekspertów, naukowców, branży technologicznej już na najwcześniejszym etapie jej tworzenia.

Plan działań i spotkań związanych z aktualizacją Programu ochrony powietrza przedstawiono poniżej.

- **11 lutego 2019** – pierwsze wstępne otwarte spotkanie konsultacyjne z interesariuszami.
- **Luty – marzec 2019** – warsztaty w partnerstwie z KPT w zakresie współtworzenia planowanych rozwiązań z przedstawicielami mieszkańców, organizacji, nauki, biznesu i samorządów.
- **31 marca 2019** – termin zgłaszania uwag i wniosków dotyczących Programu - wstępne konsultacje w zakresie wniosków i oczekiwań interesariuszy.
- **Wrzesień 2019** - spotkania konsultacyjne w terenie: Kraków, Tarnów, Nowy Sącz, Nowy Targ, Chrzanów.
- **Listopad – grudzień 2019** – oficjalne konsultacje projektu Programu.
- **Styczeń 2020** – przedstawienie Programu pod obrady Sejmiku.